
БЮДЖЕТНИТЕ РАЗХОДИ КАТО ПРЕДПОСТАВКА ЗА ЕФЕКТИВНА ИНОВАЦИОННА ПОЛИТИКА В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

Гл. ас. д-р Даниела Йорданова

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

Резюме: Нивото на публичните разходи оказва съществено влияние върху резултатите от публичния сектор. Публичните разходи касаят ефективността на публичния сектор и на услугите, които администрациите предоставят на гражданите. По този начин чрез бюджетните разходи за научно-изследователска и развойна дейност е възможно да се определят приоритетите по социално-икономически цели.

Ключови думи: бюджетни разходи, иновационна дейност, публичен сектор

BUDGETARY EXPENSES AS PREREQUISITE FOR EFFECTIVE INNOVATION POLICY IN THE PUBLIC SECTOR

Assist. Prof. Daniela Yordanova, Ph.D.

St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo, Bulgaria

Abstract: *The level of public spending has a significant impact on public sector performance. Public spending concerns the efficiency of the public sector and the services that administrations provide to citizens. Thus, it is possible to set priorities for socio-economic objectives through the R & D spending.*

Keywords: *budget expenditure, innovation activity, public sector*

Учени и експерти все повече се интересуват и насочват вниманието си към иновациите в публичния сектор.¹ Много от тях възприемат идеята, че иновациите могат да допринесат за подобряване на качеството на обществените услуги, както и за подобряване на капацитета на правителствените организации за решаване на проблеми при справяне с обществените предизвикателства.³

В глобален аспект, нови изследвания, извършвани от консултантската компания McKinsey в областта на публичния сектор показват, че публичните власти в световен мащаб се различават в зрелостта на иновациите си в четири области: дигитализирани взаимодействия, напреднали анализи, автоматизация на процесите и управление на таланти.⁴

Според McKinsey&Company „растежът е от жизненоважно значение за финансирането на нови иновации, привличането на големи таланти и придобиването на активи. Също така е

¹ Osborne, S. P. and L. Brown. „Innovation, Public Policy and Public Services Delivery in the UK: The Word that Would Be King?“, Public Administration, 89, 4, 1335-50, 2011.

² Walker, R.M. „Internal and External Antecedents of Process Innovation: A Review and Extension“, Public Management Review, 16, 1, 21-44, 2014.

³ Damapour, F. and M. Schneider. „Characteristics of Innovation and Innovation Adoption in Public Organizations: Assessing the Role of Managers“, Journal of Public Administration Research and Theory, 19, 3, 495-522, 2009.

⁴ McKinsey е международна консултантска компания, за иновативни решения и справяне с най-неотложните и сложни проблеми в международното развитие в областта на публичния сектор. Помага на правителствените ръководители и донорските организации да оформят програми за развитие за подобряване живота на гражданите. Компанията е основана през 1926 г. от Джеймс Маккинзи в Чикаго. Маккинзи е считан за бащата на управленското консултиране; <https://www.mckinsey.com/industries/public-sector/our-insights/four-innovations-reshaping-tax-administration>

критичен двигател на цялостното представяне на организацията”.⁵ Така технологията постепенно променя очакванията на гражданите за предоставяне на все по-иновативни публични услуги.

Често иновациите в публичния сектор са свързани с предприемане на реформи като електронното правителство⁶, Ново публично управление⁷, дискусиите за ролята на правителството в т.нар. „Голямото общество”⁸.

Условията, в които организациите от публичния сектор функционират, се променят. В този контекст „предимството ще бъде на страната на тези организации, които са в състояние бързо да разработват и внедряват нови работни процедури и да доставят на обществото по-качествени публични блага”.⁹

През 2017 г. въз основа на резултати от самооценка на българската администрация, Института по публична администрация изготви Рейтинг на уещите администрации за 2017 г. Те показват, че най-сериозно изоставане на българската администрация в сравнение с чуждестранните организации има по отношение на следните елементи: „Отвореност към нови идеи”, „Експериментиране” и „Събиране на информация”. Тези резултати потвърждават изводите и от самооценката, направена през 2016 г., според които резистентното отношение към промените, недостатъчният капацитет и подкрепа за внедряване на иновации и слабия все още интерес към добри

⁵ <https://www.mckinsey.com/business-functions/strategy-and-corporate-finance/how-we-help-clients/growth-and-innovation>

⁶ Bekkers, V. J. J. M. and V.M.F. Homburg (eds). *The Information Ecology of E-Government: E-Government as Institutional and Technological Innovation in Public Administration*. Amsterdam: IOS Press, 2005.

⁷ Pollitt, C. and G. Bouckaert. *Public Management Reform: A Comparative Analysis - New Public Management, Governance, and the Neo-Weberian State*, 3rd edn. Oxford: Oxford University Press, 2011.

⁸ Lowndes, V. and L. Pratchett. „Local Governance under the Coalition Government: Austerity, Localism and the “Big Society””, *Local Government Studies*, 38, 1, 21-40, 2012.

⁹ Георгиева, П. Природа и проявление на предприемачеството в публичния сектор. Научни трудове на Русенския университет, том 52, серия 5.1, 2013; <http://conf.uni-ruse.bg/docs/cp13/5.1/5.1-32.pdf>

чужди практики продължават да са устойчива характеристика на българската администрация.¹⁰

От 2018 г. Българските общини могат да ползват умни решения за контрол на качеството на въздуха, за управление на отпадъци, интелигентно осветление, умно паркиране. Тези решения дава Narrowband IoT технологията - широка гама от устройства, машини и услуги се свързват чрез клетъчни телекомуникационни технологии.¹¹

С оглед развитието на иновациите в публичния сектор, можем да формулираме следните изследователски въпроси: Колко инвестира държавата в научно-изследователска и развойна дейност на национално ниво? Какво е динамиката на бюджетните разходи за иновации в публичния сектор? В публичната администрация такива систематични прегледи стават все по-популярни.¹²

Публичният сектор е изправен пред предизвикателството да бъде високоефективен, иновативен и да се оценява от гражданите и бизнеса като прозрачен и почтен.

Осъзнавайки актуалността и значимостта на проблема, смятаме, че съществува необходимост от развитие на иновациите в публичната администрация и иновационната дейност, свързана с подобрения на административните услуги.

Целта на настоящия доклад е да се очертае ролята и значението на иновационната дейност в публичния сектор чрез представяне на тенденциите в динамиката на бюджетните разходи за научно-изследователска и развойна дейност за периода 2014-2016 г.

¹⁰ Рейтинг на учещите администрации за 2017 г., Институт по публична администрация, <http://www.ipa.government.bg/bg/novini/rejting-na-ucheshchite-administracii-za-2017-g>

¹¹ <https://www.vesti.bg/tehnologii/tehnologija-dava-vymozhnost-na-obshtinite-za-inovativni-resheniia-6081578>

¹² Hanna De Vries, Victor Bekkers, Lars Tummars. Innovation in the public sector: a systematic review and future research agenda, Transnational Regulatory Networks as Means of EU Governance: The Administrative Dimension of Multilevel Coordination, 2016; Volume 94, Issue 1, Symposium: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/padm.12209>

Във връзка постигане на поставената цел се акцентира върху следните задачи:

- кратък преглед на теоретични разработки за дефиниране на иновациите и иновационната дейност в публичния сектор;
- разграничаване на видовете иновации в публичния сектор;
- представяне на динамиката на бюджетните разходи за научно-изследователска и развойна дейност за периода 2014-2016 г.

Предметът на изследването е насочен към очертаване ролята на иновационната дейност за ефективно управление на публичния сектор.

Обект на изследване са бюджетните разходи за научно-изследователска и развойна дейност.

Информационната база на изследването се основава на сравнителен и аналитичен обзор на българската специализирана и чуждоезикова литература.

Настоящият доклад е реализиран с помощта на база данни от Инфостат на НСИ за периода 2014-2016 г.

1. Кратък преглед на същността на иновациите иновационната дейност в публичния сектор

Публичният сектор, наричан още държавен или обществен, на практика обхваща онази част от икономиката, която следва да предостави обществени услуги на хората.¹³

Иновациите в публичния сектор могат да бъдат дефинирани като процес на генериране на нови идеи и тяхното прилагане, за да се създаде стойност за обществото, като се обхванат нови или подобрени процеси (вътрешен фокус) и услуги (външен фокус).¹⁴

¹³ Иванова, Р. Анализ на разходите за иновации в държавния сектор в България, сп. Бизнес посоки, бр. 1, 2016, Бургаски свободен университет.

¹⁴ Powering European Public Sector Innovation: Towards A New Architecture Report of the Expert Group on Public Sector Innovation, European Commission B-1049 Brussels, 2013; http://www.ipa.government.bg/sites/default/files/inovacii_v_publichniya_sektor.pdf

Според М. Николова¹⁵ иновация в публичната администрация означава „производство на материални „неща“ или продукти, но по-скоро означава прилагане на вече съществуващите „неща“ или доставка на услуги, съпътствани от организационна промяна и усъвършенстване на политиката“.

Иновационната дейност в публичния сектор все по-често е обект на повишено внимание от страна на администрацията. В тази връзка през 2014 г. бе разработен проект „Сложни предизвикателства - иновативни градове“,¹⁶ с подкрепата на Министерството на регионалното развитие на Република България за изследване възможностите за успешна и устойчива политика в сферата на иновациите в публичния сектор с насоченост към местните и регионалните органи в Европа за обмяната на опит и добри практики.

Като ключов продукт на проекта е разработването на Доклад за състоянието на иновациите в публичния сектор¹⁷ и обособяване на начините, по които се осъществяват иновациите в публичния сектор на местно и регионално равнище. На база на този доклад е изведена дефиниция за иновация в публичния сектор: „иновация в публичния сектор е интегрирането на вече реализирани новости или ново познание в публичния сектор, с цел подобряване на настоящите или въвеждането в употреба на нови процеси, услуги и практики, чиито краен и видим резултат е подобряването на обществените услуги и качеството на живот или негов основен аспект в рамките на съответната територия.“

Следвайки концепцията на проекта, специално внимание се отделя на иновационните възможности, свързани със: правилата и процедурите за обществени поръчки; връзки с

¹⁵ Николова, М. Особенности на иновационни процес в публичния сектор. Център по публична администрация, Нов български университет; http://ebox.nbu.bg/pa2012/8_M.Nikolova.pdf

¹⁶ <http://www.arcfund.net/arcartShowbg.php?id=16655>

¹⁷ Innovation in the Public Sector State-of-the-Art Report, September 2013, Sofia; <http://www.ccic-project.eu/wp-content/uploads/2013/10/CCIC-State-of-the-art-report-SotAreport.pdf>

представителите на гражданското общество; общинските предприятия, стимулиращи възникването и разпространението на иновации, както и осъществяването на връзката между иновациите в публичния и в частния сектор.

С приетата Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030¹⁸ основните отговорности за нейната реализация са на Министерството на образованието и науката и на научните организации и висшите училища. Посочва се, че успехът трябва да бъде мисия на всички държавни органи - от Народното събрание и Министерския съвет до областните управи и общините.

Публичния сектор трябва да се базира освен на добри практики, а също и на добри принципи:¹⁹

- въвеждане на нови модели на предоставяне на услуги, базирани на сътрудничество (съвместно с други нива на управление, с други сектори – бизнес, неправителствени организации, съвместно с други региони, с други държави, с гражданите и потребителите на услуги);

- използване на ресурса на новите технологии (социални мрежи, мобилност, е-управление);

- съвместно разработване и приложение на иновативни решения (с бизнеса, неправителствените организации, медиите, международни партньори);

- лидерство и управленски решения, основани на предприемачество (визионерство, предприемчивост, експериментиране).

2. Видове иновации в публичния сектор

Въз основа на преглед на специализираната литература често се срещат следните видове иновации в публичния сектор, показани в Таблица 1.

¹⁸ Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030.

¹⁹ Политики за развитие: „От добри практики към глобален стандарт за публичния сектор“; <http://policies.bg/>

Таблица 1. Видове иновации в публичния сектор²⁰

Вид иновация	Характеристика на иновацията	Примери
Процесни иновации	Подобряване на качеството и ефективността на вътрешните и външните процеси	Електронно правителство и дизайн
Иновация на административните процеси	Създаване на нови организационни форми, въвеждане на нови методите и техники за управление, новите методи на работа	Създаване на „едно гише“ от общината, където гражданите имат достъп до различни услуги на едно място
Иновация на технологични процеси	Създаване или използване на нови технологии, въведени в дадена организация; услуги за потребителите и гражданите	Дигитална оценка на данъците
Иновация на продукти или услуги	Създаване на нови обществени услуги или продукти	Създаване на обезщетения за инвалидност за младежи
Управленски иновации	Разработване на нови форми и процеси за справяне специфични социални проблеми	Прилагане на управленски практики за подобряване на публичното управление
Концептуална иновация	Въвеждане на нови концепции или нови парадигми, които помагат да се преосмисли характерът на конкретни проблеми, както и техните възможни решения	Въвеждане на парадигма, при която, поради увреждане на човек на работното си място, се анализира какво може да се направи за потенциалната му работоспособност

²⁰ Hanna De Vries, Victor Bekkers, Lars Tummens. Innovation in the public sector: a systematic review and future research agenda, Volume 94, Issue 1, Symposium: Transnational Regulatory Networks as Means of EU Governance: The Administrative Dimension of Multilevel Coordination, 2016; <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/padm.12209>

В литературата се отделя по-малко внимание на иновациите в технологичните процеси (процесните иновации често са свързани с електронно правителство и дизайн), иновациите в управлението и концептуалните нововъведения. Иновации в управлението се предлагат най-вече в сътрудничество с частни партньори като начин за справяне с обществените предизвикателства. Този тип иновации получават все по-голямо внимание – в 65% от всички проучвания за управленските иновации от 2009 г. насам²¹. Доминиращият фокус на иновациите в публичния сектор е върху вътрешни административни процеси, които често са управлявани от технологиите.

3. Динамика на бюджетните разходи за научно-изследователска и развойна дейност за периода 2014-2016 г.

Управлението на научно-изследователската и развойна дейност може да се определи като планиране, организиране и координиране, както и контрол на процеса по създаване на нови продукти, методи, технологии и процеси. Научноизследователската и развойна дейност се финансира от държавния бюджет, бизнеса, университети, технологични институти и други публични научноизследователски организации, както и от източници от чужбина.

Бюджетните разходи за научно-изследователска дейност измерват инвестициите, направени за създаване, използване и разпространение на нови знания в обществения и бизнес сектора. Те се разглеждат като индиректен показател за иновационния капацитет на националните икономики²².

Бюджетните разходи за научно-изследователска и развойна дейност обхващат финансирането от държавния бюджет, осъществявана както на територията на страната, така и извън нея.

²¹Schoeman, M., D. Baxter, K. Goffin and P. Micheli. 'Commercialization Partnerships as an Enabler of UK Public Sector Innovation: The Perfect Match?', *Public Money & Management*, 32, 6, 425-32, 2012.

²²Oslo Manual. Guidelines for collecting and interpreting innovation data. 3rd edn, p.49, 2005.

България се определя като скромен новатор. Според Националната иновационна стратегия се очаква до 2020 г. България да премине от групата на „плахите иноватори“ в групата на „умерените иноватори“.²³ Като относителна слабост се посочва иновациите, финансите и подкрепата и научноизследователска дейност. Тази тенденция може да проследим от данните за Европейския индекс за иновации за 2017 г.²⁴, (Таблица 2).

Таблица 2. Сравнение на относителната ефективност в иновационното развитие на България

България	Сравнение на иновационното развитие спрямо показатели на ЕС		Относително изменение
	2010	2016	
SUMMARY INNOVATION INDEX	47,4	47,5	0,1
Human resources	33,7	71,8	38,1
New doctorate graduates	30,8	98,4	57,6
Population with tertiary education	61,8	96,7	34,9
Lifelong learning	4,2	10,5	6,3
Attractive research systems	28,5	28,6	0,2
International scientific co-publications	39,1	54,4	15,3
Most cited publications	29,2	27,5	-1,7
Foreign doctorate students	23,6	21,1	-2,5
Innovation-friendly environment	54,6	66,4	11,8
Broadband penetration	88,9	111,1	22,2
Opportunity-driven entrepreneurship	30,4	34,9	4,5
Finance and support	59,4	16,1	-43,3

²³ Иновационна стратегия за интелигентна специализация на Република България 2014-2020.

²⁴ Данните са взети от сайта на Европейската комисия; http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_bg

R&D expenditure in the public sector	32,5	16,5	-16,0
Venture capital expenditures	93,4	15,6	-77,8
Firm investments	66,5	59	-7,4
R&D expenditure in the business sector	10,7	57,9	47,2
Non-R&D innovation expenditures	141,2	106,7	-34,5
Enterprises providing ICT training	64,3	21,4	-42,9
Innovators	33,0	11,6	-21,5
SMEs product/process innovations	38,0	9,3	-27,7
SMEs marketing/organizational innovations	21,4	12,4	-9,0
SMEs innovating in-house	40,0	15,0	-27,0
Linkages	30,0	17,7	-12,3
Innovative SMEs collaborating with others	23,1	19,1	-4,0
Public-private co-publications	24,3	6,6	-17,6
Private co-funding of public R&D exp	40,7	26,1	-14,6
Intellectual assets	50,7	99,2	48,5
PCT patent applications	29,5	41,8	12,6
Trademark applications	106	130,4	24,4
Design applications	37,1	152,5	115,5
Employment impacts	87,8	97,9	10,2
Employment in knowledge-intensive activities	35,9	60,3	24,4
Employment fast-growing enterprises	125,7	125,5	-0,2
Sales impacts	45,9	35,5	-12,4
Medium and high tech product exports	19,9	33,6	13,7
Knowledge-intensive services exports	18,6	48,0	29,4
Sales of new-to-market/firm innovations	109,3	16,3	-92,9

Данните от таблицата показват промяната в ефективността през 2010 г. и 2016 г. Промяната, маркирана в зелено, е положителна разлика в иновационното развитие на България през 2016 г. Подобриенето на иновационния индекс за България е едва 0,1%. Най-силно е представянето по отношение на интелектуалните активи (с изменение 48,5), като в това число

се включват патенти за търговски марки, за дизайн и др. Силна промяна има и при човешките ресурси (с изменение 38,1), като се отчита сериозен ръст на броя лица, придобили докторска степен, както и по-добри резултати при ученето през целия живот. Положителни изменения се виждат и в средата, която е станала малко по-благоприятна към създаването на иновации, както и във влиянието върху заетостта.

Най-слабо представяне България има по важен ключов показател – финанси и подкрепа, в който се включват разходите за проучвания и развитие в публичния сектор и разходите за рисков капитал.

Нивото на публичните разходи оказва съществено влияние върху резултатите от публичния сектор. В този контекст смятаме, че публичните разходи касаят ефективността на публичния сектор и на услугите, които администрациите предоставят на гражданите. По този начин чрез бюджетните разходи научноизследователска и развойна дейност е възможно да се определят приоритетите по социално-икономически цели. Това е полезно за формулиране на изводи относно държавната подкрепа по отделните социално-икономически цели. В тази връзка в доклада представяме показателят „Бюджетни разходи за научно-изследователска и развойна дейност“, разпределени по социално-икономически цели. Той включва текущите разходи и разходите за придобиване на дълготрайни материални активи, (Таблица 3).

Таблица 3. Бюджетни разходи за научно-изследователска и развойна дейност (НИРД) по социално-икономически цели за периода 2014-2016 г.²⁵

Година	2014		2015		2016	
	хил. лв.	%	хил. лв.	%	хил. лв.	%
Социално-икономически цели						
Проучване и експлоатация на земната повърхност, водите и атмосферата	13947	6,7	20785	9,8	18601	9,9
Опазване на околната среда	1182	0,6	1007	0,5	709	0,4
Граждански космически изследвания	3261	1,6	3143	1,5	2966	1,6
Развитие на транспорта, телекомуникациите и друга инфраструктура	7055	3,4	9630	4,5	4947	2,6
Производство, съхранение, разпределение и използване на енергията	634	0,3	1105	0,5	661	0,4
Усъвършенстване на промишленото производство и технологиите	16358	7,9	20908	9,8	20620	11
Развитие на здравеопазването	4638	2,2	4607	2,2	3373	1,8
Развитие на селското и горско стопанство и риболова	34387	16,7	33824	15,92	30732	16,4
Развитие на образованието	11808	5,7	13697	6,4	11296	6
Културни, развлекателни и религиозни дейности	1397	0,7	2049	1	1809	1
Изследване на политически и социални системи, структури и процеси	2996	1,5	3775	1,8	3192	1,7
Общо развитие на знанието: НИРД финансирана от публични университетски фондове	8310	4	10773	5,1	11329	6
Общо развитие на знанието: НИРД финансирана от други източници	100531	48,7	86955	40,9	77199	41,2
Отбрана	80	0	212	0,1	31	0
ОБЩО	206584	100	212470	100	187465	100

Източник: по данни на Инфостат на НСИ

²⁵ Забележка: по информация на НСИ, следваща актуализация на 30.06.2018 г.

През 2014 г. бюджетните разходи за научноизследователска и развойна дейност възлизат общо на 206,6 млн. лв., които съставляват 0,25 % от БВП.

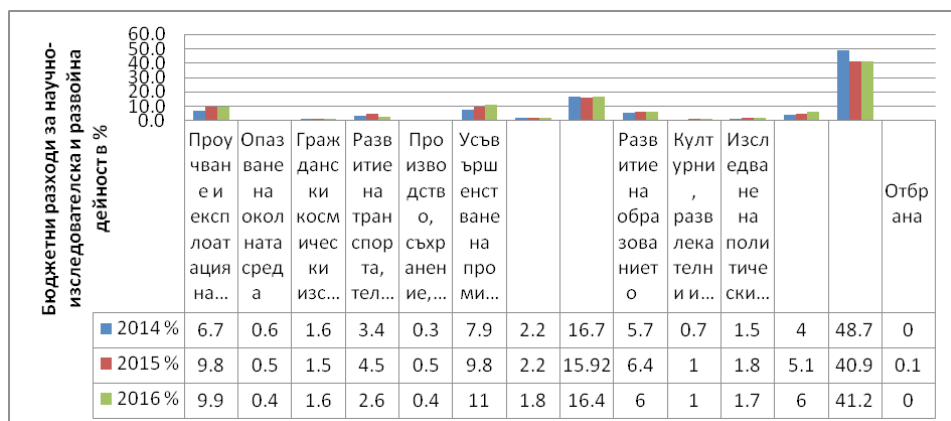
През 2015 г. бюджетните разходи за научноизследователска и развойна дейност възлизат на 212, 5 млн. лв., като в сравнение с 2014 г. се увеличават с 2,8%. Като цяло структурата на бюджетните разходи за научно-изследователска и развойна дейност по социално-икономически цели не се променя съществено спрямо предходната 2014 година.

През 2016 г. бюджетните разходи за научноизследователска и развойна дейност възлизат на 187,5 млн. лв. В сравнение с 2015 г. те намаляват с 11,8%.

През анализирания период има тенденция на намаление на дялът на държавна подкрепа за научните изследвания, насочени към „Общо развитие на знанието“, което включва основно научните изследвания, финансирани от други източници (през 2014 г. този дял е 48,7%, 2015 г. – 40,9 %, 2016 г.- 41,2 %).

Изменението на бюджетните разходи за научно-изследователска и развойна дейност по социално-икономически цели през изследвания от нас период, показан в Таблица 3, ние извеждаме тяхната динамика в %, която е визуализирана на Фиг. 1.

Фиг. 1. Динамика на бюджетни разходи за научно-изследователска и развойна дейност по социално-икономически цели

Организациите в публичния сектор са по-неподатливи за прилагане на иновации.²⁶

Според Н. Арабаджийски²⁷ „публичното управление не притежава гъвкавостта на бизнес мениджмънта. Той не се приспособява лесно и бързо към политическите, социалните, икономическите и други промени. За неговото осъществяване са установени определени правила, които за да се променят, изискват много време и усилия.

Иновациите в публичния сектор за създаване на нови политики и услуги, не винаги водят до видими иновативни резултати, докато в частния сектор иновациите са източник на растеж и конкурентно предимство. За сравнение на разходите за научно-изследователска дейност в публичния сектор са посочени и разходите в частния сектор в Таблица 4.

Таблица 4. Разходи за научно-изследователска и развойна дейност за държавния сектор и за предприятията за периода 2014-2016 г.

Видове разходи	Разходи за научно-изследователска и развойна дейност					
	2014		2015		2016	
	Държавен сектор	Предприятия	Държавен сектор	Предприятия	Държавен сектор	Предприятия
Текущи разходи	144532	397799	162036	533536	151189	465915
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи	19769	39158	14025	90350	4526	72017

Източник: Инфостат на НСИ

Данните показват, че в предприятията от частния сектор разходите за периода 2014-2016 г. са по-високи, в сравнение с разходите за иновации в държавния сектор.

²⁶ Николова, М. Особенности на иновационни процес в публичния сектор. Център по публична администрация, Нов български университет; http://ebox.nbu.bg/pa2012/8_M.Nikolova.pdf

²⁷ Арабаджийски, Н. Държавно и публично управление. Нов български университет, С., 2014, с. 89.

Представените данни ни дават основание да посочим някои бариери, стоящи пред иновациите в публичния сектор. Търсенето на повече и по-добри иновации в публичния сектор е силно ограничено именно от бариерите пред иновациите.

В литература и практиката се посочва, че съществуват множество бариери пред иновациите в организациите от публичния сектор.²⁸ Някои от тези бариери се отнасят до четири основни нива²⁹:

- ниво на околната среда: външен контекст (например политически мандати);
- организационно ниво: включват структурните и културни характеристики на организацията (например организационни ресурси);
- ниво на иновации: например сложност на иновацията;
- индивидуално ниво на заетост: характеристики на лицата, които иноватират.

Според оценка на експертна група, тези бариери попадат в четири категории:³⁰

- неблагоприятни рамкови условия;
- липса на лидерство на всички нива;
- ограничено познаване и прилагане на иновационните процеси и методи;
- недостатъчно точно и системно използване на измерванията и данните.

В Стратегията за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж Европа 2020,³¹ Европейският съюз си поставя за цел

²⁸ <http://innovation.govspace.gov.au/barriers/>

²⁹ Hanna De Vries, Victor Bekkers, Lars Tummers. Innovation in the public sector: a systematic review and future research agenda,

³⁰ Powering European Public Sector Innovation: Towards A New Architecture Report of the Expert Group on Public Sector Innovation, European Commission B-1049 Brussels, 2013; http://www.ipa.government.bg/sites/default/files/inovacii_v_publichniya_sektor.pdf

³¹ Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, Европа 2020; file:///C:/Users/User/Desktop/Europe_2020.pdf Transnational Regulatory Networks as Means of EU Governance: The Administrative Volume 94, Issue 1, Symposium: Dimension of Multilevel Coordination, 2016; <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/padm.12209>

държавите членки да инвестират 3% от своя БВП в научноизследователска и развойна дейност до 2020 г. (1% публично финансиране и 2% 33 инвестиции на частния сектор). Българската национална цел, заложена в Националната програма за реформи³², е значително по-ниска - 1,5%.

В Стратегията за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, България си поставя задача държавното финансиране на НИРД да нараства достигне до 0.70% от БВП през 2020 г.

В Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 - 2030 г.³³ се предвижда повишаване на финансирането на научно-изследователската и развойна дейност.

Заклучение

Посочената проблематика в изследването може да бъде доразработена в бъдещето, като по този начин допринесе за по-нататъшното развитие на иновациите в публичната администрация. По-конкретно можем да изследваме връзка между видовете иновации и резултатите от разходите за иновации в публичния сектор. А тези резултати са свързани с ефикасност, ефективност, удовлетвореност на клиентите.

Практиките на държави като Франция, Австрия, Швеция, Нидерландия и др. показват, че прилагат подходи, свързани с редовни прегледи на публичните разходи, с цел насоченост към резултатите и обвързани с изпълнението.³⁴ По този начин са успяват да постигнат количествено измерими резултати по отношение на прозрачност и ефективност на бюджета, а също така и качество на публичните услуги.

³² Национална програма за реформи на Република България в изпълнение на стратегията „Европа 2020“. Актуализация 2017 г.

³³ Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 - 2030; file:///C:/Users/User/Desktop/17RH282pr.pdf

³⁴ Conte, „Efficiency of R&D Spending at national and regional level“ („Ефективност на разходите за НИРД на национално и регионално равнище“), технически доклад, Съвместен изследователски център, Европейска комисия, 2014.

ЛИТЕРАТУРА

1. Арабаджийски, Н. Държавно и публично управление. Нов български университет, С., 2014, с. 89.
2. Георгиева, П. Природа и проявление на предприемачеството в публичния сектор. Научни трудове на Русенския университет, том 52, серия 5.1, 2013; <http://conf.uni-ruse.bg/bg/docs/cp13/5.1/5.1-32.pdf>
3. Иванова, Р. Анализ на разходите за иновации в държавния сектор в България, сп. Бизнес посоки, бр. 1, 2016, Бургаски свободен университет.
4. Иновационна стратегия за интелигентна специализация на Република България 2014-2020.
5. Национална програма за реформи на Република България в изпълнение на стратегията „Европа 2020“. Актуализация 2017 г.
6. Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030.
7. Николова, М. Особености на иновационни процес в публичния сектор. Център по публична администрация, Нов български университет; http://ebox.nbu.bg/pa2012/8_M.Nikolova.pdf
8. Политики за развитие: „От добри практики към глобален стандарт за публичния сектор“; <http://policies.bg/>
9. Рейтинг на учещите администрации за 2017 г., Институт по публична администрация, <http://www.ipa.government.bg/bg/novini/rejting-na-ucheshchite-administracii-za-2017-g>
10. Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, Европа 2020.
11. Bekkers, V. J. J. M. and V.M.F. Homburg (eds). The Information Ecology of E-Government: E-Government as Institutional and Technological Innovation in Public Administration. Amsterdam: IOS Press, 2005.
12. Conte, „Efficiency of R&D Spending at national and regional level“ („Ефективност на разходите за НИРД на нацио-

нално и регионално равнище“), технически доклад, Съвместен изследователски център, Европейска комисия, 2014.

13. Damanpour, F. and M. Schneider. „Characteristics of Innovation and Innovation Adoption in Public Organizations: Assessing the Role of Managers“, *Journal of Public Administration Research and Theory*, 19, 3, 495–522, 2009.

14. Hanna De Vries, Victor Bekkers, Lars Tummers. *Innovation in the public sector: a systematic review and future research agenda*, Volume 94, Issue 1, Symposium: Transnational Regulatory Networks as Means of EU Governance: The Administrative Dimension of Multilevel Coordination, 2016; <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/padm.12209>

15. *Innovation in the Public Sector State-of-the-Art Report*, September 2013, Sofia; <http://www.ccic-project.eu/wp-content/uploads/2013/10/CCIC-State-of-the-art-report-SotAreport.pdf>

16. Lowndes, V. and L. Pratchett. „Local Governance under the Coalition Government: Austerity, Localism and the “Big Society”“, *Local Government Studies*, 38, 1, 21–40, 2012.

17. Osborne, S. P. and L. Brown. „Innovation, Public Policy and Public Services Delivery in the UK: The Word that Would Be King?“, *Public Administration*, 89, 4, 1335–50, 2011.

18. Oslo Manual. *Guidelines for collecting and interpreting innovation data*. 3rd edn, p.49, 2005.

19. Pollitt, C. and G. Bouckaert. *Public Management Reform: A Comparative Analysis – New Public Management, Governance, and the Neo-Weberian State*, 3rd edn. Oxford: Oxford University Press, 2011.

20. *Powering European Public Sector Innovation: Towards A New Architecture Report of the Expert Group on Public Sector Innovation*, European Commission B-1049 Brussels, 2013; http://www.ipa.government.bg/sites/default/files/inovacii_v_publichniya_sektor.pdf

21. Schoeman, M., D. Baxter, K. Goffin and P. Micheli. „Commercialization Partnerships as an Enabler of UK Public Sector

Innovation: The Perfect Match?", Public Money & Management, 32, 6, 425-32, 2012.

22. Walker, R.M. „Internal and External Antecedents of Process Innovation: A Review and Extension“, Public Management Review, 16, 1, 21-44, 2014.

23. <http://www.arcfund.net/arcartShowbg.php?id=16655>

24. <https://www.vesti.bg/tehnologii/tehnologiiia-dava-vymozhnost-na-obshtinite-za-inovativni-resheniia-6081578>

25. http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_bg

26. <https://www.mckinsey.com/business-functions/strategy-and-corporate-finance/how-we-help-clients/growth-and-innovation>

27. <http://innovation.govspace.gov.au/barriers/>